

NAGOVOR OB 120 - LETNICI PGD BOVEC

Poštovani zbrani vabljeni gosti, člani domačega društva, krajanj Bovške in obiskovalci!

Dobrodošli na praznovanju 120. obletnice ustanovitve Prostovoljnega gasilskega društva Bovec.

V časopisnih člankih že iz leta 1873 in kasneje se v nekdanjih časopisih Soča in Edinost omenja gašenje z brizgalnami, kot so takrat imenovali črpalke ob požarih na Bovškem. Leta 1881 je cesar Franc Jožef podpisal postavo (po današnje zakon), ki je določal, da mora vsaka občina poskrbeti, da bo voda za gašenje vedno pri roki. Vsi kraji z več kot 50 prebivalci so bili obvezni ustanoviti požarne straže, ki so sčasoma prerasle v prostovoljna gasilska društva.

Dne 8. avgusta 1903 leta je v Bovcu na območju Klanca izbruhnil požar, ki se je v poletni vročini hitro širil po lesenih ostrešjih v Bovcu, in ga do jutranjih ur upepelil do tal. Časopis Edinost je po požaru zapisal: »Ljudstvo je utrujeno, zbegano in obupano. Povzročene škode še ni mogoče ceniti, a gotovo preseza pol milijona kron. Bovec je kup razvalin, ljudstvo pa izpostavljeno najhujši bedi in pomanjkanju.«

Gasilske straže od blizu in daleč s svojimi brizgalnami niso bile kos ognjenemu viharju. Zgorelo je sedemdeset hiš, med temi cerkev sv. Trojice, občinska hiša, kaplanija, šola za pletenje čipk in ubožna hiša. Nad petdeset rodbin je ostalo brez strehe. Uničeni so bili vsi pridelki, živina in premičnine. Škode je bilo nad 1 milijon kron, kar bi v današnjem času glede na cene in vrednosti nepremičnin znašalo okoli 40 milijonov evrov.

V še pogorelem Bovcu so dne 23. 9. 1903 ustanovili Prostovoljno gasilno društvo. Steklo je opremljanje in »vežbanje« in do prve svetovne vojne so bovški gasilci že večkrat posredovali pri požarih na celotnem bovškem in sosednjih občinah. Društvo je pridobilo posojilo in zgradilo gasilni dom, na mestu, kjer je danes pošta.

Komaj si je kraj zalizal rane po požaru je apokalipsa prve svetovne vojne Bovec in vso deželo spremenila v ruševine, ki so jih odpravljale še mnoge generacije po koncu vojne. Tudi delovanje PGD Bovec je bilo zaradi tega ustavljeno, po vrnitvi iz begunstva so vsi preživeli člani društva poprijeli za delo in v težkih časih ekonomske krize in političnega ter narodnostnega nasilja vztrajno vlekli nit dela društva do razpada kraljevine Italije, mimo nemške zasedbe, zavezniške uprave, do priključitve k Jugoslaviji 15. 9. 1947. Po tem obdobju se je začela skromna in trnova pot delovanja v od druge vojne izčrpani Jugoslaviji, kjer je bila v izobilju samo revščina na vseh področjih, v gasilstvu morda pa še bolj kot drugje. Sploh v na novo priključenih deželah, ki so začele doživljati močno odseljevanje na zahod.

Gasilstvo pa ni zgolj želja posameznikov, je nujno potrebno za obstoj kraja in varnost ljudi, zato so bili krajanj in država prisiljeni postaviti na noge gasilsko dejavnost, ki je preprečevala obširne požare in so odpravljati posledice različnih naravnih nesreč, od poplav do snežnih plazov, ki so bolj ali manj redno pestili deželo.

Vsi ti dogodki so oblikovali značaj bovških gasilcev, ki številčno niso bili nikdar izstopajoči, kakor so bile izstopajoče intervencije, ki so jih člani opravljali. Po vsakem dogodku se je na obljubljeni pomoči za opremo hitro pozabilo in zgolj izjemni vztrajnosti, ki so jo premogli posamezniki, gre zahvala za razvoj društva v letih do osamosvojitve. Prelomni so bili časi po furlanskem potresu, ko je bila nabavljena avtociستا Tam 5500, katere nabava je bila finančna kalvarija za takratno društvo. Spet je projekt reševala vztrajnost skromnih članov društva. Danes je že pozabljeno, da smo morali tudi gasilci v letih visoke inflacije jugoslovanskega dinarja na črno menjati dinarje v lire in marke, da pridobljena sredstva niso izginila v vrtincu gospodarske krize. Nepojmljivo se zdi, da smo hranili denar na deviznih knjižicah na imena predsednika in blagajnika še do leta 1995 in da smo z gotovino plačali nakup

kamiona Tam 190. Po letu 1995 se je z novonastalo občino Bovec pričela načrtovati gradnja novega gasilskega doma. Spet je bilo društvo in gasilstvo bolj nekaj, kar je pod nogami, kot v splošno korist, in ponovno je vztrajnost članov uspela prevagati na tehtnici drugih interesov. Gasilski dom na »placu« je bil prodan in ravno je bil zgrajen temelj novega gasilskega doma, pred katerim stojimo, ko je 12. 4. 1998 bovško prizadel močan potres. Ob vsem opravljenem delu ob potresu je gradnja tekla nemoteno naprej in konec leta je sledil prevzem novega objekta. Narava pa dolini ni prizanašala, saj se je morala vsa Bovška kmalu soočiti z uničujočim plazom v Logu pod Mangartom, s tragično smrtjo sedmih krajanov. Gradnja novih objektov in okrevanje lokalne skupnosti po takih tragedijah je delo več generacij in poleg obilnih ekonomskih stroškov na prebivalstvu zaradi tega prihaja do demografskih in zdravstvenih posledic. V letu 2003 smo veselo praznovali 100-letnico društva, komaj leto za tem pa je Bovško prizadel še en potres, ki je kot prejšnji dogodki širših razsežnosti imel občuten vpliv tako na širšo ekonomsko sliko kot tudi na delo društva. V letih, ki so sledila, je občuten razvoj poletnega turizma povsem spremenil gasilske intervencije, saj je postalo požarov razmeroma malo v nasprotju s posredovanjem v prometnih nesrečah in drugih dogodkih povezanih s turistično dejavnostjo. Društvo je temu sledilo z opremljanjem in usposabljanji, nabavo novih vozil, ob razvoju območja letališča je kot goba po dežju zrasel prizidek z garažami in s prostori za bovško Civilno zaščito, GRS in radioamaterje. Člani društva so vsa leta po ustanovitvi Občine Bovec, kot tudi prej, pridobivali sredstva za delovanje in nabavo opreme pretežno s prostovoljnimi delom, šele po formiranju Gasilske zveze Bovec se je članstvo lahko počasi razbremenilo dela za nabavo opreme in goriva za splošno korist, kar prej ni bilo samoumevno. Šele v zadnjih dveh letih so bili na tem področju premiki, ob dokončnem spoznanju državne in lokalne politike, da s takšnim tempom ne bo mogoče s strani PGD Bovec več zagotavljati ustrezne javne gasilske službe, ki je pogoj za varno življenje in delo krajanov in tudi vseh oblik industrije, kmetijstva in dejavnosti v turizmu.

Ob tem se vsem, ki so društvu stali ob strani, zahvaljujemo za podporo na občinskem, regionalnem in državnem nivoju. Mi pomoč opravimo s srcem in zastonj, skupnost in država pa sta dolžni zagotoviti sredstva za to, da to opravimo. To je spoznal že cesar Franc Jožef. Letos spomladi smo na prevzemu vozila v Žabnici/Camporosso v Kanalski dolini v Italiji slišali besede predstavnika dežele Furlanije Julijske Krajine, ki je ob izročanju gasilskega vozila rekel žabniškim gasilcem: »Ne zahvaljujte se vi nam ob prevzemu vozila, ampak mi dovolite, da se mi zahvalimo vam, da od dežele prevzimate orodje, s katerim boste delali in pomagali za to skupnost.« Te besede kažejo na pravi odnos do občutljivega prostovoljstva.

V 120-tem letu delovanja vemo, da tudi naša skupnost in država zdaj dosega to zavedanje in se bomo lahko člani našega in drugih društev posvetili bolj pridobivanju in usposabljanju članov, kot ukvarjanju z nabavo opreme in administrativnimi postopki. Nakupljena vozila, oprema in zgrajeni objekti so brez prostovoljnega dela gasilcev le mrtvi predmeti in prazne hiše.

Članice in člani pozdravljamo in se zahvaljujemo vsem občanom in organizacijam za finančno, materialno in osebno podporo. Velika zahvala vsem našim ženam in soprogom in družinskim članom, ki nas podpirajo pri našem prostovoljnem delu in velikokrat prenašajo nase tudi našo jezo, utrujenost in žalost po intervencijah.

Člani skupaj z veterani negujemo spomin na vse preminule člane in se s ponosom in veseljem spominjamo vseh, ki so delovali v 120 letih v društvu. Krivično bi jih bilo imenovati, saj vseh ne bomo nikoli mogli naštet. Minulo delo članov in gasilske tradicije so korenine tega in drugih društev. Brez dela prostovoljcev naša družba in država ne moreta preživeti niti enega dne.

Z gasilskim pozdravom »Na pomoč!«

Matjaž Černuta, predsednik PGD Bovec